

Kerk stelt zich in dienst van gezinnen en legt oor te luisteren

Op vraag van paus Franciscus zal de bisschoppensynode nadenken over huwelijk en gezin. Zoals gebruikelijk wordt daarvoor eerst een rondvraag gehouden. De Belgische bisschoppen beslisten de vragen ook voor te leggen aan de parochianen.

Paus Franciscus tijdens een ontmoeting met gezinnen in het Vaticaan eind oktober. © Imageglobe

Volgend jaar, van 5 tot 19 oktober, heeft in het Vaticaan een buitengewone algemene zitting van de bisschoppen-synode plaats met als centraal thema *De pastorale uitdagingen voor huwelijk en gezin in het kader van de evangelisatie*. Ter voorbereiding van die synode kreeg elke bisschoppenconferentie in de wereld een vragenlijst toegezonden met het verzoek die ook in de dekenaten en parochies te verspreiden. De bisschoppen van België gaan graag in op de uitnodiging om een brede consultatie te organiseren.

De vragen hebben betrekking op de pastorale praktijk inzake huwelijk en gezin, ook in volgens de kerkelijke leer niet vanzelfsprekende situaties zoals die van feitelijk samenwonenden, hertrouwde echtgescheidenen en homoseksuele paren. Meest aangewezen is dus dat parochieteams of -ploegen in pastorale eenheden en geloofs-groepen zich buigen over de vragen. Het Vaticaan polst ook naar sociologische cijfers. Het ligt voor de hand dat die op nationaal vlak worden bestudeerd en geanalyseerd.

De rondvraag is geen poll over de kerkelijke leer ter zake, maar over de pastorale praktijk en de sociologische realiteit. Het Vaticaan wil weten of de kerkelijke opvattingen inzake gezin en huwelijk gekend zijn en aanvaard worden. De opstel-

lers zijn zich dus bewust van het feit dat bepaalde onderdelen moeilijk zijn door te geven.

De basis van de leer zit verrat in het conciliedocument *Gaudium et spes* uit 1965. Gezin en huwelijk zijn de hoekstenen van de samenleving. Gehuwden dienen open te staan voor kinderen, maar vormen tegelijk een levenskrachtige en intieme gemeenschap met elkaar. De jaren na het concilie verschenen twee richtinggevend pauselijke documenten. Het bekendst is ongetwijfeld de encycliciek *Humanae vitae* van Paulus VI uit 1968. Daarin worden natuurlijke methoden voor geboortepanning in het kader van verantwoord ouderschap toegestaan, maar kunstmatige voorbehoedmiddelen zoals het condoom en de pil afgewezen, net als abortus en sterilisatie.

Het document *Familiaris consortio* van Joannes-Paulus II uit 1981 bevestigt die leer en verbreedt ze. Gehuwden hebben een zending in de wereld en de Kerk stelt zich in dienst van de gezinnen om hun roeping waar te maken. Belangrijk is volgens de Poolse paus ook de waardigheid van de vrouw in de context van het huwelijk.

Familiaris consortio gaat ook in op „ongeregelde situaties”, die worden bestempeld als een „plaag”. Van het (burgerlijke) huwelijk was destijds nog geen sprake, maar in vele landen verzetten bisschoppen zich tegen de invoering ervan.

Wellicht de gewichtigste kwestie is die van hertrouwde echtgescheidenen. Volgens de kerkelijke normen kunnen zij niet langer deelhebben aan de communie, ook al blijven ze volwaardig lid van de Kerk. Daardoor voelen ze zich vaak tweederangs-christenen en verwijderen ook hun kinderen zich van de Kerk. Paus Franciscus haalde dit probleem aan tijdens het openhartige

interview dat hij had tijdens de terugvlucht van de Wereldjongerendagen in Rio in juli laatst. De kwestie is zeker een van de rechtstreekse aanleidingen voor de bisschoppensynode.

„Ik meen dat die kwestie bekeken moet worden in het grotere geheel van de pastorale zorg voor het huwelijk”, zei paus Franciscus. „Het gaat iedereen aan, want velen verkeren in die situatie.” Vandaar de vraag of er voor hertrouwde echtgescheidenen aangepaste programma's bestaan en hoe

ze zelf ervaren wat het betekent geen sacramenten te mogen ontvangen. De vragenlijst suggereert ook een mogelijke versoepeling in de nietigverklaring van huwelijken door een kerkelijke rechtbank. Ook daarover sprak de paus in het interview.

De vragenlijst heeft het echter uitdrukkelijk niet over zegeningen van gelovige echtgescheidenen die een tweede maal huwen. Dat werd formeel verboden door Joannes-Paulus II en Benedictus XVI. Aartsbisschop Gerhard Müller, hoofd van de Congregatie voor de Geloofsleer, herhaalde het verbod onlangs nog in een brief aan het Duitse aartsbisdom Freiburg dat een verregaand plan had voorgesteld tot integratie van echtgescheidenen.

Erik DE SMET

De vragenlijst op de bladzijde hiernaast kan opgestuurd worden naar de Belgische Bisschoppenconferentie, Synode 2014, Guimardstraat 1, 1040 Brussel of online worden ingevuld via www.kerknet.be en verzonden naar synode2014@interdio.be. U kunt de vragen individueel invullen, maar de bisschoppen verzoeken om liefst in groep te antwoorden, uiterlijk tegen 15 december 2013. Om in aanmerking te komen, moeten de antwoorden naam en woonplaats van de deelnemer(s) vermelden.

VRAGENLIJST

Onderstaande vragenlijst biedt plaatselijke kerkgemeenschappen de kans om een eigen bijdrage te leveren aan de voorbereiding van de buitengewone synode in 2014 met als thema *De pastorale uitdagingen voor huwelijk en gezin in het kader van de evangelisatie*.

1. Over de kennis van de heilige Schrift en het kerkelijke leergezag omtrent huwelijk en gezin

- De grote waarde die de katholieke Kerk hecht aan huwelijk en gezin steunt op de Bijbel, *Gaudium et spes*, *Familiaris consortio* en andere postconcliaire documenten. Kennen de mensen die documenten? Hoe worden gelovigen gevormd om die onderrichtingen na te leven?
- Wordt de leer van de Kerk integraal aangenomen? Welke moeilijkheden duiken er op bij het in de praktijk brengen ervan?
- Hoe wordt de kerkelijke leer opgenomen in pastorale programma's op nationaal, diocesaan en parochiaal niveau? Hoe wordt er aan gezinscatechese gedaan?
- Welke aspecten van dit onderricht zijn gekend, aanvaard, verworpen of bekritiseerd in niet-kerkelijke kringen? Welke culturele factoren verhinderen dat de leer van de Kerk over het gezin volledig geaccepteerd wordt?

2. Over het huwelijk volgens de natuurwet

- Wat betekent het begrip 'natuurwet' in de samenleving, voor de overheid, het onderwijs, de wetenschap, de man in de straat? Welke antropologische opvattingen liggen aan de basis van dit debat over de natuurwet als grondslag van het gezin?
- Wordt de natuurwet over de verbintenis tussen man en vrouw algemeen aanvaard door de gedoopten?
- Hoe wordt, in theorie en praktijk, deze natuurwet als basis van het gezin betwist? Hoe wordt ze verdedigd en verdiept door maatschappelijke en kerkelijke instellingen?
- Hoe omgaan met de pastorale uitdagingen die zich stellen als niet-pratikerende gedoopten of niet-gelovigen een huwelijksviering vragen?

3. De pastorale zorg voor gezinnen in het kader van de evangelisatie

- Wat zijn in de afgelopen decennia de ervaringen in verband met de verloofdenwerking? Hoe heeft men de evangelisatie van de echtparen en het gezin proberen te stimuleren? Hoe heeft men het besef van het gezin als 'huiskerk' proberen te bevorderen?
- Bent u erin geslaagd om gebedsvormen voor het gezin aan te reiken die aangepast zijn aan de complexiteit van het leven en de cultuur van vandaag?
- Hoe hebben christelijke gezinnen hun eigen roeping om het geloof door te geven, kunnen waarmaken in de huidige generatiekloof?
- Op welke manier hebben lokale kerkgemeenschappen en bewegingen voor gezinsspiritualiteit daarbij hulpmiddelen kunnen aanreiken?
- Welke bijdrage hebben echtparen en gezinnen geleverd in het geloofwaardig verspreiden van een integrale visie op het christelijke huwelijk en gezin?
- Wat heeft de Kerk pastoraal gedaan om verloofden en echtparen in crisissituaties te ondersteunen?

4. De pastorale zorg in moeilijke huwelijksituaties

- Is het ongehuwd samenwonen 'op proef' een belangrijke pastorale realiteit in uw kerkgemeenschap? Hoe hoog schat u het percentage?
- Leven er mensen samen op een manier die kerkrechtelijk noch burgerrechtelijk wordt erkend? Zijn daar betrouwbare cijfers over?
- Vormen de echtgescheidenen en de hertrouwde echtgescheidenen een belangrijke pastorale realiteit in uw kerkgemeenschap? Hoe hoog schat u hun percentage? Bestaan er aangepaste programma's om deze mensen tegemoet te komen?
- Hoe beleven gedoopten deze ongeregelde levensstaat? Zijn ze zich daarvan bewust? Laat het hen onverschillig? Voelen hertrouwde echtgescheidenen zich uitgesloten en lijden ze eronder dat ze geen sacramenten mogen ontvangen?

- Wat zijn de vragen van de uit de echt gescheiden en hertrouwde personen aan de Kerk wat betreft de eucharistie en het sacrament van de verzoening? Hoeveel van de mensen die zich in die situatie bevinden, vragen naar die sacramenten?
- Zou een vereenvoudiging van het kerkelijke recht omtrent de nietigverklaring van het huwelijk een positieve bijdrage kunnen leveren aan de problematiek van de betrokken personen? Zo ja, onder welke vormen?
- Is er een specifieke pastoraal voor deze personen? Hoe verloopt die pastoraal? Bestaan er programma's op diocesaan en nationaal niveau? Hoe wordt Gods barmhartigheid ter sprake gebracht bij gescheiden personen en hertrouwde uit de echt gescheidenen? Hoe begeleidt de Kerk hen op hun geloofsweg?

5. Over verbintenissen tussen personen van hetzelfde geslacht

- Bestaat er in uw land een wet die de verbintenis tussen mensen van hetzelfde geslacht erkent en wordt die verbintenis op de een of andere manier gelijkgesteld met het huwelijk?
- Wat is de houding van de lokale Kerken tegenover de staat als promotor van burgerrechtelijke verbintenissen tussen mensen van hetzelfde geslacht en tegenover hen die een dergelijke verbintenis hebben gesloten?
- Welke pastorale aandacht kan gegeven worden aan hen die voor een dergelijke levensstaat hebben gekozen?
- Als echtparen van hetzelfde geslacht kinderen hebben geadopteerd, wat kan er dan pastoraal gedaan worden om het geloof door te geven?

6. De opvoeding van kinderen binnen ongeregelde huwelijksituaties

- Hoe verhoudt zich het aantal kinderen en adolescenten die opgroeien binnen een 'ongeregeld gezin' tot de kinderen die geboren en opgevoed worden in 'geregelde gezinnen'?
- In welke geestesgesteldheid richten deze ouders zich tot de Kerk? Wat vragen ze? Vragen ze alleen om de sacramenten of ook catechese?
- Hoe probeert de kerkgemeenschap tegemoet te komen aan ouders die hun kinderen een christelijke opvoeding willen geven?
- Hoe verloopt de sacramentele praktijk in deze gevallen: voorbereiding en toediening van het sacrament?

7. De openheid van de gehuwden op het leven

- Kennen de christenen de leer over verantwoord ouderschap van *Humanae vitae*? Welk besef hebben ze van de morele evaluatie van de diverse methodes van geboorteregeling? Wat kan vanuit pastoraal oogpunt gebeuren om dat besef te verdiepen?
- Wordt deze morele leer aanvaard? Welke aspecten vormen het grootste probleem bij de overgrote meerderheid van de gehuwden?
- Welke natuurlijke methodes worden door de plaatselijke kerkgemeenschappen gepromoot om echtparen te helpen *Humanae vitae* in de praktijk te brengen?
- Wat is uw ervaring op dit vlak in de praktijk van het sacrament van de verzoening en in de deelname aan de eucharistie?
- Welke tegenstellingen bestaan er tussen de leer van de Kerk en wat de samenleving daarover zegt?
- Hoe kan een grotere openheid op nieuw leven worden bevorderd? Hoe een toename van het aantal geboortes ondersteunen?

8. De relatie tussen gezin en persoon

- Jezus Christus openbaart het mysterie en de roeping van de mens. Is het gezin daarvoor een bevoorrechte plaats?
- Welke gezinssituaties kunnen een obstakel vormen in de ontmoeting van de individuele persoon met Christus?
- In welke mate hebben geloofscrisissen die mensen kunnen doormaken een weerslag op het gezinsleven?

9. Andere uitdagingen en voorstellen

- Zijn er nog andere vragen en voorstellen die u belangrijk en nuttig vindt in verband met de in deze vragenlijst behandelde thema's?